

KNJIGA ZA LJUBEZEN DO KNJIGE

(Dr. Dragutin Rosandič: *METODIKA KNJIŽEVNE VZGOJE*, Maribor, Založba Obzorja Maribor 1991, 370 strani)

Skicam za književno didaktiko Bože Krakar-Vogel se je v drugi polovici leta 1991 pridružilo še eno strokovno delo s področja didaktike književnosti — *Metodika književne vzgoje* dr. Dragutina Rosandiča. Prevajalec in redaktor dr. Jože Lipnik je z naslovom uvodne besede k slovenski izdaji "Knjiga za ljubezen do knjige" jedrnatno povzel bistvo in pomen Rosandičevega dela. *Metodika književne vzgoje* namreč ni samo didaktični priročnik, ampak tudi vodnik učiteljem materinščine pri uvajanju učencev v bogastvo besedne umetnosti.

Slovenska izdaja obsega 370 strani in je razdeljena na osem vsebinskih poglavij z dodatkoma Register metodičnih pojmov in Seznam imen.

Uvodno poglavje *Metodika književne vzgoje in izobraževanja* je informacija o predmetu preučevanja in o terminoloških določitvah, v naslednjem poglavju z naslovom *Književnost v vzgojno-izobraževalnem procesu* pa avtor obravnava pomen in vlogo književnosti kot učnega predmeta. Možnosti oblikovanja učnih načrtov v osnovni in srednji šoli so podane glede na vključevanje znanstvenih vsebin, izražanje sposobnosti in aktivnosti učencev, načrtovanje domačega branja in prostovoljnih dejavnosti.

Obsežno poglavje *Učna ura književnosti* je namenjeno razčlenitvi in ponazoritvi različnih tipov učnih ur. Razumevanje *učne situacije* kot temeljne strukturne enote učne ure avtorju omogoči odmik od tradicionalne klasifikacije. Iz definicije učne situacije kot "naloge, ki ima konkreten cilj, določeno vsebino in metodiko, po kateri se uresničuje" (Rosandič: Metodika, str. 62) izvira zgradba učne ure, v kateri se posamezne učne situacije medsebojno smiselno povezujejo v sistem. Pri razčlenjevanju vsebine učne ure na logično-čustvene celote Rosandič upošteva tradicionalno delitev na umetnostno in znanstveno vsebino, za šolsko rabo pa vzpostavi pregleden sistem razčlenjevanja vsebine učne situacije, ki vključuje književne vrste, ustvarjalca in njegovo delo in književna obdobja. Zajeten razdelek istega poglavja je namenjen predstavitvi tradicionalnih tipov učnih ur, ki so razvrščene glede na ustaljene kriterije: vsebino, organizacijski kriterij, cilje in naloge, prevladujoče značilnosti in status ure. Uporabno vrednost za učitelje materinščine imajo ponazoritve posameznih tipov učnih ur, npr. ure interpretacije književnega dela, ure književne teorije, ure preverjanja in ocenjevanja znanja. Poseben izziv so prav gotovo tudi manj uveljavljene oblike učnih ur: ura-koncert, ura-dramski spektakel, kino ura.

Četrto poglavje *Odnos pouka jezika in književnosti do drugih predmetov* razčlenjuje metodične aspekte povezovanja pouka književnosti z drugimi panogami umetnosti, predstavljene pa so tudi možnosti za tematske povezave v učnem načrtu in tipi medpredmetnih povezav.

Spoznavanju sistemov pouka književnosti v srednji šoli je namenjeno poglavje *Metodični sistemi pouka književnosti*. Dr. Rosandič navaja pet skupin metodičnih sistemov (dogmatsko-reproduktivni, reprodukcijsko-eksplicacijski, interpretacijsko-analitični in korelacijsko-integracijski), v podpoglavju *Za ustvarjalni pouk književnosti* pa nas seznanja s prizadevanji za premagovanje pozitivistične koncepcije književnega pouka. Prizadevanja izvirajo iz nove vsebinske zasnove pouka, ki ne temelji več samo na literarni zgodovini, ampak predvsem na obravnavi literarnih del.

Besedna umetnost pa zahteva "ustvarjalno, fantazijsko mišljenje, emocionalno angažiranje in subjektivno opredeljevanje" (Rosandič: Metodika, str. 167). S tem se odpira vprašanje o odnosu med doživljajskim in racionalnim pristopom k umetniškemu delu, ki ga poskušajo opredeliti različne novejšee teorije šolske obravnave literarnega dela. Avtor nas z nekaterimi izmed njih tudi seznanja, pozornost pa zaslužita *šolska interpretacija kot metodični sistem* in predstavitev *problemskega pouka književnosti*.

V šestem poglavju *Metode književne vzgoje in izobraževanja* dr. Rosandič analizira teoretična izhodišča učnih metod pri pouku književnosti. Ustaljeni delitvi metod glede na vir spoznavanja, zunanje aktivnosti učencev in učitelja, sredstva in načina prenašanja informacij ter glede na spoznavne aktivnosti učencev doda tipologizacijo metod, ki temelji na *literarni komunikaciji*. V vzgojno-izobraževalnem procesu se literarna komunikacija uresničuje s sodelovanjem književnoumetnostnega besedila, učitelja in učenca,

pri tem pa se izkazujejo različne aktivnosti (npr. branje, poslušanje, govorjenje), spremljane z ustreznim notranjim doživljanjem učencev. Kot taka je primerno izhodišče za tipologizacijo metod književne vzgoje, ki jih avtor strne v tri skupine: *metodo sprejemanja* (receptije) *književnoumetnostnega sporočila*, *metodo razlaganja* (interpretacije, analize) in *metodo vrednotenja in ocenjevanja* (kritična metoda, metoda evalvacije). Teoretična razlaga je dopolnjena z zanimivimi primeri interpretacijsko-komunikacijskih modelov v učnem procesu.

Smiselno uporabo tehničnih, drugih vizualnih, avditivnih in pisnih sredstev pri pouku književnosti obravnava poglavje *Sredstva in pripomočki v vzgojno-izobraževalnem procesu*, zaključno vsebinsko poglavje *Metodika književne vzgoje in izobraževanja in druge korespondentne znanosti* pa podaja informacijo o povezavi književne vzgoje in izobraževanja z lingvistiko, s psihologijo in spoznavno teorijo ter s pedagoškimi disciplinami.

Rosandičeva *Metodika književne vzgoje* je torej celovit, pregleden in uporaben strokovni priročnik, namenjen predvsem učiteljem materinščine, posamezna poglavja pa so zaradi zanimive vsebine in razgibanega sloga privlačna tudi za učitelje drugih predmetnih področij.

Mojca Poznanovič
Gimnazija Kamnik

PRIKUPNA SLOVENŠČINA ZA OSNOVNOŠOLCE

Fanči Moljk: *VESELA ŠOLA SLOVENŠČINE*, Ljubljana, Zavod Republike Slovenije za šolstvo 1991, 117 strani

Vesela šola slovenščine je tako po svojem nastanku kakor vsebini "posebna" knjiga med priročniki za pouk materinščine. Nastala je namreč kot izbor iz gradiva za slovenski jezik, ki ga je avtorica Fanči Moljk že od leta 1978 objavljala v Pionirskem listu za tekmovanje *Vesela šola*. Priljubljenost njenih jezikovnih in književnoslovstvenih prispevkov je spodbudila profesorico Viko Slabetovo, da je gradivo jezikovna, sistematično uredila in pripravila za knjižno izdajo. Razdelila ga je na tri tematska poglavja: *Jezikovna vzgoja*, *Književnost in film ter sloustvena teorija in Sporocanje*.

Najobsežnejše je poglavje *Jezikovna vzgoja*, ki vključuje vsebine iz *skladnje*, *oblikoslovja*, *besedoslovja* z *besedotvorjem* in *pravopisa*. Področje skladenjske ravnine jezika obravnava glagolski stavek, stavčne člene in zloženo poved. Suhoparno naštevanje izbranih jezikovnih vsebin pa o naravi in namenu priročnika ne pove veliko. Privlačnost knjige je v načinu posredovanja jezikovnih vsebin in v domiselnih vajah. Za ponazoritev navajam odlomek iz predstavitve stavčnih členov z naslovom "Stavčni členi hodijo na trim":

"KDO je za ta predlog? se je drl OSEBEK.

VSI bomo šli! so se oglašali vseprek, le predmet je nekaj stokal, da ga boli glava in prislovno določilo vzroka je navajalo nekakšen vzrok.

KAJ SE DOGAJA? je povzel besedo POVEDEK, ki ima v družini, oprostite — v stavku — pomembno besedo.

Na izlet se ODPRAVLJAMO, so se pohvalili." (Moljk: *Vesela šola*, str. 12)

Duhovito in izvirno so obdelani tudi drugi skladenjski pojmi, dodane vaje in zadolžitve pa so prilagojene starosti učencev oz. njihovemu predznanju.

Ob izboru iz *oblikoslovja* lahko učitelj z učenci ponovi in utrdi slovnične kategorije, posebnosti samostalniških sklanjatev, pridevniške besede, glagole, prislove in predloge. Prevladujejo vaje izbirnega in dopolnjevalnega tipa.

Razdelek o *besedoslovju* in *besedotvorju* je namenjen bogatenju besednega zaklada, ob vajah za delo v dvojicah pa učenci svoje znanje tudi medsebojno dopolnjujejo.

Naslovi "Pravopisni trim", "Škarjice in predpone", "Promet in velika začetnica" pričajo o sprošeni predstavitvi sicer manj priljubljenih *pravopisnih vsebin*.

V drugem tematskem poglavju *Književnost in film ter sloustvena teorija* je večina obdelanih tem namenjena učencem višjih razredov na predmetni stopnji. Ob utrjevanju pojmov iz *literarne teorije*